

Innhold

Forord	5
<i>Kapittel 1</i>	
Introduksjon	13
Formål og hovedperspektiver	13
Åtte grunner til å lytte til barns stemmer i skolen	18
Oppbygningen av boka – de enkelte kapitlene	30
DEL I	
ELEVENES STEMMER OG SKOLELIVSKVALITET	
I TEORETISK, EMPIRISK OG RETTSLIG PERSPEKTIV	35
<i>Kapittel 2</i>	
Å lytte til elevenes stemmer i skolen	36
«Det er da ikke noe nytt! Dette gjør lærere hver eneste dag!»	36
Et nybrottsarbeid for å involvere barn og unge	38
Hva betyr «å lytte til barns/elevens stemmer»?	40
Å lytte – en aktiv kommunikasjonsprosess	40
«Stemme» – et sammensatt begrep	41
Hvordan forstå elevens utsagn – ulike tolkningstradisjoner	44
Forståelsesorientert kommunikasjon	49
Læreren som en «interessert fremmed»	51
Noen underliggende problemer	53
Overflatisk retorikk?	53
«Er det makt i de lyttende ører?»	55
Å lytte og forstå er ikke nok	57
«De hører ikke på oss likevel»	57
Noen hindringer – holdninger, tid m.m.	59

INNHold

Stemmer som sjelden blir hørt.....	60
En modell for realisering av retten til å bli hørt	64
«Barns stemme» eller «barns deltakelse»?.....	65
«Deltakelse» – et uttrykk for medvirkning og aktivitet	65
Ulike nivåer av deltakelse	67
Komplementære begreper	74

Kapittel 3

Skolelivskvalitet – skolens betydning i barns og unges liv.....	75
«Alle disse skoledagene som kom og gikk ...».....	76
Hva er skolelivskvalitet?	80
Et tilbakeblikk.....	80
Definisjon av skolelivskvalitet	84
Skolelivskvalitet er mer enn «trivsel».....	86
Teorier om livskvalitet – relevans for skolelivet?.....	88
Et verdiladet begrep	88
Skolelivskvalitet i lys av teorier om allmenn livskvalitet	90
Skolelivet som livsform	91
Elevens erfaringer som grunnlag for utvikling av en modell for skolelivskvalitet	92
Videreutvikling av modellen – studier av elevsamtaler.....	97
Innledning og bakgrunn	97
Relasjonen til og kommunikasjonen med læreren er avgjørende for elevene.....	101

Kapittel 4

KART-modellen for skolelivskvalitet.....	106
Flere formål	106
Kontrolldimensjonen.....	110
Innledning	110
Aktør eller «brikke»?.....	112
Selvbestemmelse	113
Mestring gir opplevelse av kontroll	115
Arbeidsdimensjonen.....	119
Skolearbeid med positiv verdi.....	120
Arbeid som gir negativ læring	121
Arbeidet i lys av skolens formål og elevenes «arbeidsmiljølov»	123
Relasjonsdimensjonen – skolen og lærerne som elevenes allierte..	124

Tidsdimensjonen	126
KART-modellens dimensjoner – et dynamisk samspill	128

Kapittel 5

Skolelivskvalitet i lys av kvalitet i opplæringen	129
Ulike perspektiver på opplæringskvalitet.....	130
Opplæringskvalitet og læringsutbytte	131
Elevenes vurdering av opplæringskvaliteten – nasjonale og internasjonale kartlegginger	135
Kort om Elevundersøkelsen og Ungdata.....	135
Trivsel og glede i skolelivet.....	137
Elevenes opplevelse av skolearbeidet – interesse, mestring, utfordringer	141
Elevenes opplevelse av støtte fra lærerne	143
I hvilken grad opplever elever å bli hørt?.....	144
Redusert skolelivskvalitet i de seinere årene?	146

DEL II

FRA FORSKNING TIL PRAKSIS – HVORDAN LYTTE TIL ELEVENE OG STYRKE DERES SKOLELIVSKVALITET? .....

149

Kapittel 6

Hvordan lytte til elevene i skolens praksis?	151
<i>Tilnæringsmåter og metoder – og noen utfordringer</i>	
Et grunnleggende tanke- og handlingsmønster.....	152
Hva skjer når elever blir lyttet til – «konsultert» – om læring og undervisning?	155
Elevkunnskap i skolehverdagen.....	160
Utviklingsarbeid med utgangspunkt i KART-modellen – et eksempel.....	162
Viktige spørsmål til elevene i arbeidet med ny opplæringslov – og i hele skolens virksomhet	166
Planlagte undersøkelser – ulike metoder	169
En sjekkliste.....	171
Utfordringer for skolen og lærerne.....	175
Utfordringer for elevene.....	177

Kapittel 7

Samspill på ulike praksisområder	180
Praksisområde 1: Elevenes stemmer i og om undervisning, skolearbeid og læring.....	181
Klasseromssamtalen – lukket eller åpen?	182
Fra «læringssamtaler» til «samtaler om læring og undervisning».....	188
Praksisområde 2: Elevsamtalen – en mulighet til å lytte til <i>alle</i> elever.....	192
Et praksisnært dialogbegrep som redskap for gode elevsamtaler	193
Hvordan skape gode elevsamtaler – slik elevene ser det?	195
Hva kjennetegner gode elevsamtaler – slik lærere ser det?.....	198
Elevsamtalen – en underutnyttet ressurs?	204
Praksisområde 3: Samarbeid om klasse- og skolemiljøet.....	206
Praksisområde 4: Å lytte til elevene som medborgere i samfunnet	208
Oppsummerende og avsluttende kommentar	210
Avslutning.....	212
Referanser	213